

Warsztaty – kilka kadrów z przeszłości

Pomimo merytorycznie i technicznie dobrych podręczników szkolnych, jak również wielu innych opracowań i stron internetowych z licznymi fotografiami oraz grafikami, w naukach przyrodniczych prawdopodobnie nic nie zastąpi bezpośredniego kontaktu z przyrodą. Szczególnie młodemu człowiekowi – uczniowi, studentowi. Poznawać przyrodę bez kontaktu z przyrodą, to jak nauka gry na instrumencie, bez kontaktu z instrumentem. To porównanie przyszło mi do głowy dość dawno. Bezpośredni kontakt z przyrodą to bowiem coś więcej niż zdobywanie informacji i danych, których tak wiele znajdziemy w owych książkach i na stronach internetowych. Oznacza również możliwość nabycia wielu wartościowych umiejętności i doświadczeń, jak choćby:

- umiejętności obserwacji oraz dostrzegania wokół siebie zjawisk i procesów przyrodniczych,
- umiejętności korelowania i wyciągania wniosków z własnych obserwacji (czytania przyrody),
- konfrontacji wiedzy teoretycznej (książkowej) z rzeczywistością,
- czy też w końcu większej wrażliwości i refleksji nad majestatem przyrody, jakże cennych w młodym wieku.

Na szlaku z grupą młodzieży – Wielkopolski Park Narodowy

Celem warsztatów z cyklu „**Na tropach przyrody**”, które realizuję z grupami szkolnymi w oparciu o Stację Ekologiczną w Jeziorach, jest zatem dostarczenie młodzieży okazji i sposobności również do tego typu doznań, nie zapominając jednocześnie o solidnej dawce konkretnej, praktycznej wiedzy. Zanim jednak do tego doszło ... no cóż, minęło nieco czasu, a kilka jego zatrzymanych kadrów zamieszczam poniżej.

Różnego typu zajęcia, ćwiczenia i warsztaty terenowe prowadzę z młodzieżą od ponad 25 lat. Początkowo, jeszcze jako student, podejmowałem je przy współpracy ze szkołami w rodzinnym Śremie. Działalność w lokalnym towarzystwie przyrodniczym doprowadziła mnie także przed kamerę miejscowej telewizji, z którą przez szereg lat, co miesiąc, wyłącznie w ramach swej działalności społecznej, realizowałem kolejne odcinki autorskiego cyklu programów poświęconych lokalnej przyrodzie. Nieco później, jako młody pracownik naukowy Uniwersytetu Szczecińskiego, a następnie, jako pracownik Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, realizowałem różnorodne zajęcia ze studentami. Jednak zawsze szczególne angażowały mnie zajęcia terenowe, a te odbywały się w różnych miejscach, od Bałtyku po Tarty.

Zajęcia terenowe ze studentami w Tatrach. Dolina Jaworzynki: rozmowa o jej genezie oraz o ... oczekiwanym obiedzie

Bardzo szybko zdałem sobie sprawę, że kontakt z młodzieżą w terenie oraz możliwość przybliżania i wspólnego poznawania świata przyrody, bardzo mnie angażuje i przynosi szczególną satysfakcję. Cenne okazały się dla mnie doświadczenia, które zdobyłem podczas kilkunastu lat pracy w Stacji Ekologicznej UAM w Jeziorach, realizując szereg projektów i przedsięwzięć edukacyjnych. W tym czasie doskonaliłem sposób realizacji zajęć terenowych, trasy przejścia, miejsca obserwacji wybranych obiektów i zjawisk przyrodniczych, optymalizowałem karty pracy, z których uczniowie korzystają w terenie. Zdałem sobie również sprawę, jak potrzebne i pomocne uczniom są tego typu zajęcia. Tymczasem obszar Wielkopolskiego Parku Narodowego, w tym bliskie otoczenie Stacji Ekologicznej w Jeziorach, posiada w tym zakresie ogromny potencjał. Wręcz trudno z niego nie skorzystać.

Przy Stacji Ekologicznej w Jeziorach – tuż przed wyjściem z grupą uczniów w teren

Osowa Góra – najwyższe wzniesienie w południowym sąsiedztwie Poznania to jeden z punktów obserwacji podczas realizacji warsztatów w Wielkopolskim Parku Narodowym

Karty pracy – ciągle doskonalone, stanowią duże ułatwienie w terenie, dodatkowo angażują uczniów, a ostatecznie pozostają u nich jako wartościowe materiały edukacyjne i pamiątka z wyjazdu

Miałem również ogromną przyjemność organizacji i realizacji warsztatów terenowych dla osób dorosłych, np. pracowników parków narodowych, krajobrazowych, ogrodów botanicznych lub nauczycieli. Nie tylko na terenie Wielkopolskiego Parku Narodowego. Stanowiły one dla mnie kolejne, bardzo cenne doświadczenia, wyzwania merytoryczne i organizacyjne, ale przede wszystkim kolejną okazję do przybliżania i wspólnego poznawania świata przyrody. Bardzo miłe wspominał np. warsztaty poświęcone polodowcowej rzeźbie terenu zrealizowane przy współpracy z Parkiem Narodowym „Ujście Warty” lub z Wdzydzkim Parkiem Krajobrazowym, skąd pochodzi kilka kolejnych załączonych do tego tekstu kadrów.

Rozpoznając budowę i genezę „jakiejs” górkę lub wzniesienia – w każdym razie genezę fascynującą

Wspólne obserwacje i doświadczenia na wydmie w Parku Narodowym „Ujście Warty”

Prowadzący najwyraźniej solidnie się wczuwa w swoją rolę ... No cóż, inaczej chyba nie potrafi. Park Narodowy „Ujście Warty”.

Wdzydzki Park Krajobrazowy – poznając informacje zapisane w polodowcowych utworach

Wdzydzki Park Krajobrazowy – fragment suchej rynny polodowcowej. Jedno z wielu urokliwych miejsc w tym Parku.

Wdzydzki Park Krajobrazowy – na wieży widokowej otoczonej jeziorami o intrygującej genezie

W ten sposób kształtowała się moja obecna propozycja warsztatów terenowych dla grup szkolnych z cyklu „**Na tropach przyrody**”. Merytorycznie wpisują się one w podstawę programową nauczania z zakresu geografii, w mniejszym zakresie również biologii – głównie w szkole średniej.

Dzięki temu, udział uczniów w warsztatach to nie tylko szkolna wycieczka turystyczna, ale przede wszystkim realizacja programu nauczania. W dodatku w znakomitym laboratorium, jakim jest teren w parku narodowym. W przygotowaniu warsztatów, a także w ich realizacji, pomocne są niektóre z moich zainteresowań, niejednokrotnie dalece wybiegających poza nauki o Ziemi, jak choćby ornitologia, hiropterologia, botanika – zatem przyroda ożywiona, a także zagadnienia z zakresu jej ochrony. Dzięki tym zainteresowaniom wśród proponowanych warsztatów znalazły się zajęcia poświęcone nocnym zwierzętom, a niemal każdą wyprawę w teren staram się wzbogacić o informacje na temat obserwowanych po drodze zwierząt oraz roślin. O każdej porze roku i przy każdej aurze jest wiele przygodnych obserwacji, na które zwracam uwagę na miarę swych możliwości, starając się uchwycić i ukazać uczniom możliwie liczne sygnały wysyłane przez przyrodę.

Spotkanie z chrząszczem zostaje również wyeksponowane i stanowi dodatkową atrakcję warsztatów

Lokalizacja Stacji Ekologicznej w Jeziorach jest znakomita, wręcz wyjątkowa. Obiekt ten znajduje się bowiem w sercu Wielkopolskiego Parku Narodowego, skąd blisko do licznych, bardzo interesujących miejsc. W trakcie warsztatów korzystam z tego bogactwa, którym obdarowuje nas lokalna przyroda. Poniżej przedstawiam kilka zdjęć z proponowanych warsztatów terenowych.

Warsztaty „Na tropach lądolodu” – przystanek przy głazie polodowcowym

Warsztaty „Na tropach kropli wody” – przystanek przy uchodzącym do jeziora źródle

Warsztaty „Na tropach przyrody - w pigułce” – refleksja nad historią głązu polodowcowego

Warsztaty „Na tropach nocnych zwierząt” – to pełne emocji obserwacje i nasłuchy po zmroku

Zapraszam zatem do odwiedzenia Stacji Ekologicznej w Jeziorach, a tym bardziej na wspólną wyprawę po tropach przyrody.

dr Michał Lorenc
Stacja Ekologiczna w Jeziorach